

Samtal med Bostads- och IT-minister Mehmet Kaplan

om "Digital först", 3D- karta över Sverige och ett nytt ramverk för detaljplanering

Inför årets kartdagar och med hänsyn till att öppna data står i fokus i utveckling av e-myndigheter etc, så lyckades vi att få en kort intervju med Sveriges Bostads- och IT-minister. Intervjun genomfördes den 5 april 2016 kring kl 11. Efter att ha hälsat på varandra dök vi genast in i materien.

Av: Hans Hauska, haha@kth.se

Hans Hauska: Jag tänkte koncentrera mig på initiativet "Digitalt först". Det sägs att ni har gett Lantmäteriet uppdraget att göra en 3-dimensionell karta som ska visa allt.

Mehmet Kaplan: De har fått i uppdrag att vara utvecklingsmyndighet för just digitala samhällsbyggnadsprocessen. Det är ett bredare uppdrag som ska utföras tillsammans med ett antal andra myndigheter, aktörer och kommunerna i Sverige. Förutom detta utvecklingsuppdrag har Lantmäteriet fått i uppdrag att slutföra ett ramverk och en testplattform för visning av svensk geodata i 3D. De här två uppdragen har flera beröringspunkter. 3D-kartor är ett fantastiskt hjälpmedel för att visualisera och analysera till exempel detaljplaner och deras konsekvenser för omgivningen.

HH: Kommer inte de nya hjälpmedlen för planeringen att leda till förändringar i sättet att jobba, hur folk arbetar både med detaljplan och med översiktsplan?

MK: Vår ingång i detta handlar om att främja tillgängligheten till data. Det kommer naturligtvis att få följeffekter på många, många olika områden - en del som vi säkert kan överblicka idag, andra, precis som vid digitaliseringen, blir det där som genomsyrar verksamheter som kommer innebära att det blir effekter som svår överblickbara när det

gäller arbetssätt. Vår förhoppning är att digitala tjänster och lösningar ska kunna effektivisera samhällsbyggnadsprocessen och andra processer och verksamheter men också göra den mera transparent. Det är klart att det påverkar sättet att jobba på plankontoren, men en del plankontor jobbar ju redan på liknande sätt. Här kommer då utvecklingsuppdraget som Lantmäteriet har fått att bredda den basen som de kommuner kan stå på och SKL är ju med på taget.

För de ska vara med och kommunerna är de viktigaste aktörerna i detta, men naturligtvis också byggbolag och andra byggherrar.

HH: Har ni på något sätt förutsett att det kan behövas utbildningsinsatser för de planerare som idag inte det där med digitalt har varit gångbart sedan 1985 och en del har väldigt mycket digitalt och en del lite digitalt fortfarande och om man ska introducera den här typen av total digitalisering som du förespeglar dig så tror jag att man måste lära folk använda det på rätt sätt.

MK: Det tror jag definitivt. Det vore förmåtet att förespegla dig någonting annat. Vi kommer ju att fortsätta se hur olika kommuner gör på olika sätt på sina plankontor. men det här blir en möjlighet till att växla upp arbetet med som jag tror nödvändiga verktyg, och då behövs ju definitivt utbildning.

3 D är redan idag med i befintliga

Bostads- och IT-minister Mehmet Kaplan
Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

arbetsmetoder. Så där har ju Boverket redan utarbetat olika sätt att arbeta, metodutveckling som de är behjälpliga kommunerna med. Det kommer definitivt att behövas, det blir ju delvis ett tekniskifte, även om tekniken funnits länge precis som du säger. Så när den ska implementeras brett kommer det att innebära en möjlighet till ett livslångt lärande för de som jobbar med frågorna på plankontoren i landet. Jag är medveten om att det är det som kommer behövas.

HH: Enligt min uppfattning eftersom vi har gjort de här lärdomarna när man digitaliserade alla baskartorna och grundkartorna. Då har folk delvis gjort dubbla jobb samtidigt som de har både behövt fortsätta på det gamla sättet och sedan har de behövt jobba på det nya sättet. Finns det någon buffert som ni har tänkt på att man kan undvika det här med dubbla arbeten.

MK: Att göra det här sömlöst är inte möjligt - det vet ju vi om, både genom tidigare erfarenheter när man har gått från ett sätt att jobba till ett annat sätt att jobba. Jag menar också att våra expertmyndigheter, i det här fallet Lantmäteriet och Boverket, ändå har så pass mycket institutionellt minne så att de kan minimera de sömmar som ändå kommer att finnas. Det kommer att bli vissa effekter av det du säger men vår förhoppning och det vi strävar efter är

att de sömmarna ska bli så små som möjligt. Sömlöst blir det aldrig när det gäller sådana typer av förändringar. Det vet jag av erfarenhet.

HH: En sista liten fråga mer i din egenskap av IT-minister mer än av bostadsminister.

Hur ska man lösa finansieringen av öppna data? Den stora bomben i sammanhanget är geodata. Hur ska man få bort inkomstbortfallet för dataförsäljning? Kan det vara möjligt att det återigen kan bli en kostnad för data? Har du någon som helst fundering på det?

MK: Det är en fråga på Regeringskansliet och där är ju flera departement inblandade, Näringsdepartementet men också naturligtvis Finansdepartementet. Vi har sett myndigheters arbete med öppna data har genom åren både försenats och tyvärr också blivit på något sätt att staten bitit sig själv i svansen man tar betalt av varandra för att hitta någon sorts koncerntänk. Och det där måste ju lösas på ett övergripande plan, för de effekter som öppna data ger oss är ju ovärderliga. Det handlar om innovationer, det handlar om tredje part, tredje parts aktörer som inte alls var tänkt att handha detta och som då kan hitta nya sätt att använda öppna data. Det finns så många dynamiska effekter som man går miste om. Därför måste kostnadsfrågan lösas.

Vi jobbar frenetiskt på departementen och regeringskansliet för att hitta en modell som egentligen för få fram den kraft som öppna data som egentligen vill säga är på modet, utan det handlar bara om ett förhållningssätt till den enorma mängd information som rör sig inom och mellan aktörer, såsom myndigheter, kommuner, företag, forskarsamhället och det är något som måste hanteras så att myndigheterna hittar vägar framåt, och det är det vi jobbar med nu. Jag hoppas vi kan hitta en väg framåt men det är delvis en ekonomisk fråga men också ett synsätt på öppna data som behöver revideras.

HH: Finland Läger ner avsevärt summor pengar på projekt avseende öppna data i offentlig förvaltning, transparens och annat. Vinnova, som har uppdrag av regeringen att främja och leda den här utvecklingen i Sverige har inte lagt tillnärmelsevis ut lika mycket pengar. Är det tänkt att det ska bli mer eller ska vi fortsätta med sådan där liten rännil med pengar? Finnarnas rykte på området öppna data är mycket större än Sveriges.

MK: Det var därför jag tillsammans med medarbetare åkte till Finland och Estland för att titta, för även Estland är väldigt långt framme när det gäller de här processerna, och har på plats studerat hur de jobbar. De resultaten som vi

fick med oss hem från den resan i november/december förra året det har vi matat in i processerna här hemmavid och vi jobbar nu med dem. Det Finland har gjort är delvis att de har kopierat den estniska modellen med xroads, där man hittar vägar framåt för att kunna använda öppna data, men också en e-förvaltning värd namnet.

Vi, Regeringen, konstaterade väldigt tydligt för ett år sedan att arbetet med e-förvaltning inte kan vara ett arbete bland många andra frågor som har med it att göra, det kräver en helt egen organisation, enheten som heter e-förvaltning. De jobbar specifikt med e-förvaltningsfrågor. Man kan säga att vi har skapat en helt ny enhet på regeringskansliet för att just hantera de här frågorna. De jobbar nu väldigt aktivt med att vi ska lära oss av vad Finland och Estland har åstadkommit och hitta en modell som kan funka efter svenska förhållanden med den institutionsorganisering vi har med oberoende myndigheter där ministrarna styr mycket mer subtilt än vad man gör i Finland.

HH: Tack Mehmet Kaplan att du har tagit dig tid att ventilera dessa frågor med mig.

International Map Year

2015-2016 är det Internationella kartans år. Detta kommer att uppmärksammas på Kartdagar 2016.

Läs mer om International Map Year (IMY) på <http://mapyear.org/>